

Zijdeteelt in Nederland.*Geachte Heer!*

Zoude onder de rubriek: Vragen en korte mededeelingen in de *Levende Natuur*, bijgaande vraag omtrent de zijdecultuur kunnen worden opgenomen? Mijn inziens hebben heeren entomologen bij deze kwestie een beslissende stem en omdat het een goede industrie voor vrouwen en meisjes zou wezen, is het misschien wel gewenscht de zaak nog eens te bespreken. Vóór dit echter op een tweede vrouwencongres misschien plaats vindt, dient dit vraagstuk eerst uit een wetenschappelijk oogpunt gewikt en gewogen te worden, daarom zou ik gaarne het oordeel der redactie en van andere lezers daarover willen vernemen.

DR. J. A. VAN DEN BRINK,

Monster, 18, 12, '99

Arts.

In de Novemberaflevering van de *Levende Natuur* komen onder de namen der insecten, die, dank zij de loffelijke bemoeiingen des heeren Polak, het insectarium in N. A. M. bevolkt hebben o. a. voor: Bombyx Mori, Philosamia Cynthia en Antheraea Yama-Mai. Bij de lezing van deze namen herinnerde ik mij eenige brochures te bezitten, die over de kweeking van genoemde soorten handelden. Het waren: 1° De Japansche zijderups door Mr. E. A. de Roo van Westmaas, overgedrukt uit het jaarboek der Kon. Ned. Maatschappij tot aanmoediging van den tuinbouw 1864. 2° mededeeling aangaande de kweeking van den wilden zijdworm in Japan, uit 't Japansch vertaald door Dr. J. Hoffman 1864, overgedrukt uit het Tijdschrift ter bevordering van Nijverheid. 3° De zijderups van de Ailanthus of de Bombyx Cynthia door Mr. de Roo van Westmaas, in n°. 39 der Landbouwcourant van 1861. 4°. De Japansche zijderups Bombya Yama-Mai met 5 figuren door de Roo van Westmaas in n°. 51 der Landbouwcourant 1863. — Uit de lezing van deze artikelen bleek mij dat in die jaren door verschillende personen o. a. Pr. A. Mulder, N. H. de Graaf, Backer, de Roo v. Westmaas e. a. proefnemingen genomen werden, die alle tot hoofddoel hadden om te onderzoeken in hoeverre het mogelijk zoude zijn om de zijde-cultuur door invoering en acclimatisatie van nieuwe soorten en rassen van zijderupsen, hier te lande als een nieuwe tak van nijverheid ingang te doen vinden en te doen bloeien. Toch schijnen de gewenschte uitkomsten niet verkregen te zijn, wat mij bleek uit een werkje: Handleiding voor de cultuur der zijderupsen door Dr. L. C. E. Toch (Handelingen en mededeelingen van de Ned. Maats. tot bevord. van Nijverheid 1873) welke handleiding door directeuren der Maatschappij v. Nijverheid werd uitgegeven om „wederom een poging te wagen om de algemeene aandacht in Nederland op de zijde-cultuur te vestigen, omdat zij overtuigd waren dat hier te lande en klimaat en volksaard uitmuntend geschikt zijn voor de zijdecultuur.” Het is nu 26 jaar geleden dat deze handleiding het licht zag en van een Nederlandsche zijde-industrie is, naar ik meen, nog geen spoor te ontdekken. Aan wien of aan wat de schuld? Pogingen om kwekerijen in het groot en op fabriekmatige schaal in stand te houden mislukten, vooral door de daaraan verbonden onkosten van arbeidsloon; maar daar het kweken van zijderupsen en het winnen van cocons een meer huiselijke arbeid is, een arbeid voor vrouwen en kinderen en ook voor mannen in verloren uren, en een zeer geschikte arbeid in wees-, werk- en gevangenhuisen, herhaal ik nogmaals mijn vraag, aan wien of aan wat de schuld dat deze industrie een kindje is dat telkens in zijn geboorte stikt? (Mochten sommige lezers bovenstaande brochures eens willen inzien, dan wil ik ze gaarne ter lezing afstaan).

M.

Dr. A. v. d. B.

Zwaluwen.

Wanneer de vliegtijd aanbreekt denkt men onwillekeurig aan de zwaluwen; deze nuttige vogels verslinden een onberekenbaar aantal vliegende insecten. Zij nestelen onder dakgoten, bruggen, onder overstekende kappen van de nieuwerwetsche huizen, boven in de hooischuren, aan zolderbalken; ze hebben niet eens een steunpunt noodig, maar altijd een veilige plaats; een hooischuur is hun ideaal, in de bovenkap in 't dak is in den regel een houten getim-

merte, dat met een raampje is voorzien om eenig licht te werpen in de donkere schuur. Is nu een glaasje gebroken dan is de zwaluw er bij en in de hanebalken, op de gording, in een hoekje tegen een spar aan bouwt hij dan zijn nestje hoog en droog en veilig. De materialen voor hun nestje bestaan uit zand in de zandstreken en uit klei in kleistreken. Ik heb tientallen van nestjes gezien, hoog en laag, en hun bespied aan hun arbeid; bij regenachtig weer gaan ze niet ver, maar nemen als er een plasje water ligt een bekje vol aarde met een fijn hooitje of strootje er bij en vliegen er mee naar hun nestje; is het droog weer, dan gaan ze naar de kanten der slooten, want het zand en ook de klei moet vermengd zijn met water, wil het hard opdrogen, (vermoedelijk hebben steenfabrieken dit wel van de zwaluwen afgezien). Dat ze het hout of steen waar ze tegen aan bouwen bevochtigen met speeksel, welke tijdens den nestbouw in ruimen voorraad aanwezig zou zijn in de daarvoor georganiseerde speeksel-kiertjes, betwijfel ik zeer; wel dat ze daarvoor ook water gebruiken, want dat ze water kunnen aanvoeren, bewijst het groot brengen van hunne jongen.

Menigmaal ziet men de zwaluw als hij over het water scheert het even aanraken, getuige de kringetjes daarin.

Voorheen hadden wij een bijgebouw, waarvan nog al veel een deur open stond, maar ze wilden niet aan 't bouwen; kom aan, dacht ik, je vertrouwt de deur toch niet, ik zal je helpen, met een schrobzaag een rond vlieggat gemaakt, en jawel, ze gingen onmiddellijk aan 't bouwen.

Aan de balken onder den zolder maakten twee paren hun nesten; alles samengesteld uit de grondsoort uit mijne omgeving, die uit donker zand bestaat.

Is het tijd voor deze lieve vogeltjes om eieren te leggen, dan halen ze paardenhaar, dat aan hekken en palen in 't land door het schuren der paarden er aan is blijven zitten, en brengen het in hun nestje. Door het veerkrachtige van het haar hebben ze daar veel moeite mee. Aan de beklèding van binnen is niet veel netheid te bespeuren, het paardenhaar hangt er soms in lange draden bij neer.

Zijn er jongen dan zijn de bekjes gekeerd naar 't vlieggat, daar vandaan komt hun voedsel, de ouders hebben niet zoo te zorgen voor de zindelijkheid als bijvoorbeeld de spreuwen, die nemen de uitwerpselen van hunne jongen in de bek, en laten het vliegende even daarna vallen, maar dit zou voor de zwaluwen ook niet doenlijk zijn, omdat de uitwerpselen van hunne jongen een dunne massa is, die wanneer ze heel jong zijn, even over de kant van 't nestje wordt uitgeworpen en er alzo bij neer zakt. Worden ze ouder dan gaat het er flink overheen, de nestjes zijn dan ook volstrekt niet diep, maar er geheel op ingericht om de boven omschreven handeling gemakkelijk te maken, een belemmering hierin zou uitloopen op vervuiling.

Het logisch gevolg van deze handeling is een vuile plek onder 't nestje, die geheel zwart is, stoffelijk overblijfsel van het onnoemlijk aantal zwarte vliegen en ander kriebelend en stekend ontuig, dat ons het genieten buiten- en binnenshuis zoo moeielijk maakt. Ik raad een ieder aan die er gelegenheid voor heeft, om te doen wat ik gedaan heb, en zij zullen u beloonen met dat ontuig op te ruimen, en in den herfst wanneer hunne jongen groot zijn en zij les ontvangen in wat wij zingen noemen, zullen zij u in boomen, op openstaande deuren, drooglijnen, enz. vertellen, dat de zomer is gegaan den weg van den voorgaanden en u de belofte nalaten, dat zij in de aanstaande lente u weer zullen vergezellen op de wandeling, vliegende aan de benedenwinds-kant om de vliegen op te vangen, welke uwe voeten opjagen uit het gras.

De jongen beginnen in den nazomer ook bekjes nat zand aan te voeren, en tegen de balken aan te plakken, soms al tot een half klaar nestje, totdat de trek of liever de vermindering van hun voedsel, hen dwingt een ander verblijf op te zoeken.

S.

Z.

Bekende groeiplaatsen.

In de lijst van bekende groeiplaatsen enz. van den Heer Heukels heet *Myrica cerifera* te groeien bij het kasteel Waliën tusschen Zutphen en Dieren, overgenomen, zooals ik begrijp, uit het Archief, want daar staat het. Vooreerst bestaat er geen kasteel Waliën; misschien wel voor een 100 jaar, maar het tegenwoordige, ook al wel een 30 jaar, is een gewoon boerenhuis, wat gemoderniseerd, zoo iets wat men